

Wij wel. Dus als wij vinden dat u de Slang van de Karpaten bent, dan is vraag 1: voelt u die naam? Komt hij binnen?, maar ook vraag 2: wat kunt u doen om zich die naam eigen te maken? Zou u bijvoorbeeld bereid zijn te verhuizen, of uw spelstijl aan te passen om uw bijnaam passend te maken? Stukje participatie. Geven, nemen – vice versa en van beide kanten.’

‘Het lijkt me best lastig om..’

“‘Lastig” horen wij in onze business liever niet, meneer Heinen. Met het puntje van je tong je elleboog aanraken; dat is lastig. Een bijnaam zoeken voor iemand als u, iemand zonder enig wezenlijk kenmerk van belang; dat noemen wij liever een uitdaging.’

‘En hoe gaat het dan verder?’

‘Wij verwachten u volgende week maandag om 08:30 bij ons op kantoor – dan hebben wij de uitslag van de intake voor u en kunnen we een beginnetje maken met een vervolgtraject. U zult daarbij ontvangen worden door een van onze operating managers – ik denk dat dat maandag De Gnoe van Lelystad wordt, als ik de agenda zo eens bekijk – en wij verwachten dat u uw vriendin, uw ouders en tenminste twee teamgenoten meeneemt. Want, zoals onze oprichter De Grutto van de Groenteafdeling ooit zei: “Een bijnaam krijg je nooit alleen”. En zo is het natuurlijk ook.’

‘En wanneer kan ik dan ongeveer mijn bijnaam tegemoet zien?’

‘Het is natuurlijk altijd lastig te zeggen – met creatieve processen en zo – maar zoals ik de klus nu inschat: na de zesde factuur.’

Benita Heiskanen is directeur van het John Morton Center for North American Studies aan de Universiteit van Turku in Finland. Ze publiceert over sport en populaire cultuur in het Engels en het Fins.

Benita Heiskanen

DE PARADOX VAN HET BOKSEN: EEN HAAT-LIEFDEVERHOUDING

Waarom kijken we graag naar professionele bokkers? Het is een risicovolle sport, met langdurige medische gevaren, zoals het *punchdrunksyndroom* (ook wel bokserdementie genoemd), bloemkooloren en fysieke misvormingen. Soms eindigt een gevecht zelfs met de dood van een van de atleten. De zakelijke kant van het boksen ziet beter het licht niet, met zijn beruchte trackrecord van uitbuiting, gemanipuleerde rankings, en corrupte scheidsrechters. Boksfans zeggen vaak een haat-liefdeverhouding te hebben met de sport; ook al breken de demoraliserende businesspraktijken hun hart, velen vinden het moeilijk om de sport los te laten. Uiteindelijk blijven ze toch steeds terugkomen.

Boksen spreekt tot de verbeelding, omdat het lichamelijke gevecht een sterke symbolische lading heeft. Schrijvers hebben de sport omschreven als een metafoor voor de mensheid, als een vergrootglas van de samenleving, of een zinnespel tussen goed en kwaad. Doorheen de geschiedenis heeft de sport zelf vele bijnamen verzameld, gaande van ‘de nobele kunst’, de ‘sweet science’, en ‘de mannelijke kunst der zelfverdediging’ tot minder flatterende, zoals ‘de rosse buurt van de profsport’, ‘showbusiness met bloed’, en de ‘sweet science gone sour’. Al deze bijnamen doen in zekere zin recht aan de sport en verklaren waarom boksen tegelijkertijd haat en liefde oproept.

Bokswedstrijden leveren gegarandeerd spectaculair drama op, met entourages, ringparaferalia en muziek die de bokscers begeleidt als ze de ring betreden. Bokscers zijn zich volkomen bewust van hun rol als entertainers: in de arena trekken ze de aandacht met hun weloverwogen keuze van short, mantel en outfit. Telkens ze in de ring stappen, vinden de bokscers zichzelf weer uit voor hun publiek. In de schijnwerpers van de ring kunnen ze niet alleen pronken met hun fysieke heldhaftigheid, maar kunnen ze ook hun persoonlijkheid etaleren; sommigen kiezen ervoor om hun charme in de verf te zetten, anderen willen net het imago van gemene, kwaadardige *bad boy* uitstralen. Hun bijnamen dienen dan ook om hun zelfrepresentatie en hun publieke imago kracht bij te zetten.

Laten we even kijken naar enkele populaire bokscersbijnamen en deze proberen in te delen. Mijn eerste categorie, de 'Mr. Nice Guy', roept beelden op van sportief gedrag, charisma en stilistische finesse. Zulke bijnamen gaan over het algemeen gepaard met een brede cross-over aantrekkingskracht. Denk bijvoorbeeld aan 19de-eeuwse bijnamen als 'Gentleman' Jim Corbett of Jack 'Nonpareil' Dempsey. Naar verluidt was Corbetts bokstechniek van die aard dat men die kon omschrijven als een 'kunstvorm', terwijl Dempsey de reputatie had onverslaanbaar te zijn. Legendarische twintigste-eeuwse bokscers, waaronder Muhammad 'The Greatest' Ali, 'Sugar' Ray Leonard, en Oscar de la Hoya a.k.a. 'The Golden Boy', zijn ultieme voorbeelden van deze categorie. Als talentvolle bokscers met een goedlachse persoonlijkheid en stijlvol voorkomen trokken ze een breed mannelijk én vrouwelijk publiek aan. Alicia 'Slick' Ashley, Laura Serrano a.k.a. 'La Poeta del Ring', en Layla 'The Amazing' McCarter zijn enkele vrouwelijke boksters die we ook in deze categorie kunnen onderbrengen.

Mijn tweede categorie – de 'Mr. Tough Guy' – is tegenovergesteld aan de eerste: ze roept brute kracht op. Bokscers met dergelijke bijnamen hebben allesbehalve een prettig imago, integendeel: ze celebreren fysieke macht als een destructieve kracht. Denk hierbij aan hypermannelijke bokscers zoals James 'Bonecrusher' Smith, 'Hands of Stone' Roberto Durán, 'Iron' Mike Tyson, en Bernard 'The Executioner' Hopkins. Bij de vrouwen schieten Anissa 'The Assassin' Zamarron, Lisa 'Bad News' Brown, en Ibeth 'La Roca' [The Rock] Zamora Silva me te binnen. Zoals hun bijnamen aangeven, hebben deze bokscers een reputatie omwille van hun vernietigende slagkracht, hun irritante karakter en hun onvermurwbaarheid. Terwijl de bokscers in de 'aardige' categorie bekend staan voor hun charisma, techniek en stijl, spreiden deze bokscers hun fysieke kracht – hun vermogen om met de blote handen vernieling aan te richten – tentoon, en wel *in your face*!

Mijn derde categorie is die van 'The Warrior'. Bijnamen met een militaire connotatie zijn bijvoorbeeld Joe 'The Brown Bomber' Louis, Rafael 'Bazooka' Limón, 'La Dinamita' Juan Manuel Marquez, en Alexis Arguello, beter bekend als 'El Flaco Explosivo', oftewel *de explosieve, magere vent*. De namen suggereren dappere krijgers die vechten voor hun eigen eer, of die van hun land, en dit met al hun wilskracht en doorzettingsvermogen. De koppeling tussen oorlog en sport roept sterkte associaties op bij de toeschouwers, aangezien beide vormen van gevecht kunnen eindigen in de dood. De moed die het van vechters vergt om in de ring te stappen of een oorlogsveld te betreden getuigt van een heroïek waar de meesten van ons slechts van kunnen dromen; wie dus een band smeedt met de bokscers kan zijn slag slaan op succesvolle momenten, maar krijgt het ook zwaar te verduren bij een nederlaag.

In de laatste categorie – 'Scary Opposition' – plaats ik namen die de tegenstanders angst inboezemen. Bill 'The Black Terror' Richmond was een

voormalig slaaf die vocht in Engeland in de vroege 19de eeuw; hij nam een *unheimliche* bijnaam aan die hoogstwaarschijnlijk zijn effect niet miste op toenmalige sportfanaten. Twintigste-eeuwse angstaanjagende bijnamen zijn o.a. Jesse 'The Boogiemán' Ferguson, Roger 'The Black Mamba' Mayweather, Arturo 'Thunder' Gatti, en Erik 'El Terrible' Morales. Zulke bijnamen dienen als slechte voortekens, ze dagen de tegenstanders als het ware uit om hun geluk te beproeven. Ze geven de indruk dat hij of zij niet alleen tegen een rivaal moet vechten, maar ook bovennatuurlijke machten zal moeten trotseren. Vanzelfsprekend zijn deze bijnamen ook grappig bedoeld en hebben ze ironische ondertoon.

Dat boksen zoveel fascinatie opwekt heeft misschien wel alles met zijn paradoxale karakter te maken. De sport bestaat uit een buitengewoon gevecht tussen twee lichamen die elkaars fysieke grenzen aftasten, en tegelijk is en blijft het een schurkenstiel. Voor de toeschouwers is boksen soms een spiegel voor persoonlijke aspiraties, soms een manier om geweldfantasieën te kanaliseren, en soms ook een object van prikkelend voyeurisme. Zowel in de overwinning als in de nederlaag spreken bokkers onze diepste gevoelens van goed en kwaad aan, van moed en lafheid, van eer en schande, binnen en buiten de ring. Zoals men uit hun bijnamen kan afleiden, zijn sommige bokkers 'de goeden' (of willen ze dat zijn), en zijn anderen 'de slechten' (of willen ze dat zijn). En dan zijn er nog die anderen die tussen de twee categorieën in zwerven. *Love it or leave it*, boksen kan men niet in zwart-wit termen vatten; het omvat steeds het zwarte, het witte, en het grijs tussenin.

(Vertaling: Marijke Malfroidt)

J.Z. Herrenberg

VOETBAL EN MOEDERLIEFDE

J.Z. Herrenberg (1961, Amsterdam) Prozaïst. Publicaties in *yang*, *DW B*, *De Brakke Hond* en *nY*. Kort verhaal 'Schaduw en ex' in *Voor mij ben je hier* (Meulenhoff, 2010). Nederhalfrond, de eerste helft van *Door het Oog van de Cycloon*, een roman, is af.

Het westen gloeide nog, maar er waren al sterren. Een koude avond schemerde over de velden. Het rook vochtig, en naar vuur, en de lucht was leeg, zo zonder zwaluwen. Geen zuchtje. De wieken van het molentje rustten vredig. Op de dijk piepte en klapperde een fiets langs. Net een bril, dacht het jongetje en voetbalde verder.

Hop!

Het was een heel dun jongetje, met een eirond koppetje, en het speelde daar beneden helemaal alleen.

Hop!

Achterin het weiland stond een doel, een heus grottemensendoel. Wagenwijd open, want er stond geen groot mens in, stom gedoe. Ja, zijn gouden leeuwtje, dat kon hij wel zien hangen daar, in de touwen, dat wel. Maar meer ook niet. Er was niks aan, nee, helemaal alleen. Het maakte hem boos.

Het jongetje gaf een keiharde trap. Ik ben boos, dacht het jongetje, ik schiet ze allemaal dood. Zo.

Goal.

Maar echt blij, nee, dat kon hij daar niet van zijn. Want ze wisten toch niet dat ze helemaal dood waren door hem.